

Confirmació d'*Hadena luteago* ([Denis & Schiffermüller], 1775) a la península Ibèrica (Lepidoptera: Noctuidae)

Josep Ylla¹ & Ramon Macià²

¹Carrer Principal, 8, Urbanització Serrabonica; E-08503 Gurb de la Plana

²Carrer Bisbe Morgades, 41, 3r 1a; E-08500 Vic

Abstract. Confirmation of the presence of *Hadena luteago* ([Denis & Schiffermüller], 1775) in the Iberian Peninsula (Lepidoptera: Noctuidae). Data are presented that confirm the presence of the Noctuidae *Hadena luteago* ([Denis & Schiffermüller], 1775) in the Iberian Peninsula.

Resum. Els autors aporten dades que confirmen la presència del noctuid *Hadena luteago* ([Denis & Schiffermüller], 1775) a la península Ibèrica.

Key words: *Hadena luteago*, Noctuidae, Lepidoptera, faunistics, Iberian Peninsula.

Introducció

D'acord amb Hacker *et al.* (2002), *Hadena andalusica* (Staudinger, 1859) és una bona espècie que colonitza pràcticament tota la península Ibèrica, on substitueix *H. luteago* ([Denis & Schiffermüller], 1775), espècie de distribució pontomediterrània present en una bona part del centre i sud del continent europeu. Fins fa relativament pocs anys (Hacker 1996), *H. andalusica* va ser considerada una subespècie d'*H. luteago*, cosa que ha fet que no hi hagi citacions peninsulars fiables d'*H. luteago*, ja que les publicades referides a aquesta segona espècie són, en principi, totes atribuïbles a *H. andalusica*.

Calle (1982), en la seva monografia sobre els noctuids espanyols, ja era de l'opinió que *H. andalusica* era una bona espècie i dubtava sobre l'existència d'*H. luteago* a la Península. Més recentment, autors com Vives Moreno (1994), Karsholt & Razowski (1996), Hacker *et al.* (2002) i Redondo *et al.* (2010) opten per excloure *H. luteago* de la fauna ibèrica. D'igual manera, Bellavista (2000) també la considera absent de Catalunya.

En el cas particular d'Andorra, *H. luteago* ha estat citada de tres localitats: Llorts, Sant Julià de Lòria (Dantart *et al.* 1988) i Ordino (Hacker 1996). En el treball de Dantart *et al.* (1988) en general no es van tenir en compte els tàxons de rang subespecífic i, per tant, no es va citar *andalusica*, que en aquell temps era considerada una subespècie d'*H. luteago*. J. Dantart (com. pers.) ha revisat el material andorrà conservat a la seva col·lecció i ha pogut comprovar que tant l'exemplar recollit a Llorts com un altre de més

recent procedent d'Anyós cal atribuir-los a *H. andalusica*. Per aquesta raó es plantegen dubtes sobre si els exemplars citats de Sant Julià i Ordino no deuen correspondre també a aquest tàxon i sobre la veritable presència d'*H. luteago* al principat d'Andorra.

En aquesta nota, els autors aporten noves dades que sí que confirmen definitivament l'existència d'*H. luteago* a la península Ibèrica.

Material i mètodes

Tots els exemplars han estat capturats mitjançant trapes de llum actínica de 8 W alimentades per bateries o bé amb una trampa formada per la combinació d'una bombeta de llum mixta de 150 W i una de vapor de mercuri de 125 W, alimentades per un grup electrogen

Resultats

Material estudiat. Catalunya. Baix Empordà: Fontclara (31TEG1048, 19 m), 1 ♂, 30.IV.2006 (J. Ylla & R. Macià leg.); Tamariu (31TEG1641, 50 m), 1 ♂, 1.V.2010 (prep. gen. 3.871) (J. Ylla & R. Macià leg.; J. Ylla det.).

Fig. 1 Imagos i andropigi d'*H. andalusica* i *H. luteago*.

Castella i Lleó. Burgos: Páramo de Masa (Quintanilla Sobresierra) (30TVN4313, 1.050 m), 1 ♂, 8.VI.1999 (prep. gen. 3.872) (J. Ylla & R. Macià *leg.*; J. Ylla det.).

Morfològicament, *H. luteago* es distingeix d'*H. andalusica* per la seva tonalitat més groguenca, però és a nivell genitàlic on la diferència es fa evident, ja que *H. luteago* té el cornutus de l'edeagus més llarg i punxegut que no pas *H. andalusica*. A la figura 1, s'hi comparen els imagos i els andropigis de cadascuna de les dues espècies d'*Hadena* considerades.

Els exemplars ibèrics són atribuïbles a la subespècie *H. luteago obliena* (Geyer, [1834]), pròpia d'Alemanya occidental, Suïssa i França, caracteritzada perquè el color de fons es barreja amb extenses taques de color oliva, i l'àrea marginal, l'orbicular i la reniforme són marcadament més pàl·lides.

Agraïments

El nostre agraïment als companys José Luis Yela i Jordi Dantart pel seu ajut i la seva col·laboració i per la informació proporcionada.

Referències bibliogràfiques

- Bellavista, J. 2000. Llista sistemàtica dels noctuids de Catalunya (Lepidoptera: Noctuidae). *Treb. Soc. Cat. Lep.*, 15: 71-120.
- Calle, J.A. 1983. *Noctuidos españoles*. 430 pp., 56 pls. Boletín del Servicio contra Plagas e Inspección Fitopatológica (Fuera de Serie n1 1). Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación. Dirección General de la Producción Agraria. Madrid.
- Dantart, J., Bellavista, J. & Roche, P. 1988. Aproximación a un catálogo de los macroheteróceros de Andorra. (I) (Lepidoptera: Noctuidae). *SHILAP Revta lepid.*, 16 (62): 115-130.
- Karsholt, O. & Razowski, J., eds. 1996. *The Lepidoptera of Europe. A Distributional Checklist*. 380 pp. Apollo Books, Stenstrup.
- Hacker, H. 1996. Revision der Gattung *Hadena* Schrank, 1802 (Lepidoptera: Noctuidae). *Esperiana*, 5: 7-696.
- Hacker, H., Ronkay, L. & Hreblyay, M. 2002. Hadeninae I. In: *Noctuidae Europaeae* (Fibiger, M., Agassiz, D. & Honey, M., eds.), 4: 1-419 pp, 14 pls. Entomological Press, Sorø.
- Redondo, V., Gastón, J. & Vicente, J.C. 2010. *Las Mariposas de España Peninsular*. 405 pp. Prames ed., Zaragoza.
- Vives Moreno, A. 1994. *Catálogo sistemático y sinónimo de los lepidópteros de la Península Ibérica y Baleares (Insecta: Lepidoptera)*. (Segunda parte). x + 775 pp. Publicaciones del Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación. Dirección General de Sanidad de la Producción Agraria, Madrid.

Data de recepció: 4 de gener de 2012

Data d'acceptació: 3 de setembre de 2012